

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Проект „Оценка на ефективността и ефикасността на прилагането на законодателството за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и предложения за подобряване“

Наредбата за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда от 02.11.2021 въвежда в националното законодателство изискванията на директивата за пластмасовите продукти за еднократна употреба. След натрупването на едногодишен опит в прилагането на изискванията, които влизат в сила с нейното публикуване и подготовката на бизнеса за постепенното въвеждане на всички ограничения, е необходимо да се направи оценка на ефекта от прилагането на Наредбата. Подхода на проекта включва идентификация на широк кръг заинтересовани страни, подготовка и провеждане на анкетно проучване, обобщаване и анализ на данните, комуникиране и обсъждане на резултатите с всички заинтересовани страни, проучване на опита на страните от ЕС и подготовка на предложения за по-добро управление, представяне на резултатите на администрацията. Очаквани резултати – подготовка на предложения за подобряване на текстовете на наредбата, оценка на ефективността на прилагането и предложения за нейното по-добро прилагане.

Цел на проекта е: Създаване на партньорство между бизнеса и администрацията при прилагането на изискванията на европейското законодателство за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и утвърждаване на практика за оценка на ефективността и ефикасността от прилагането на Наредбата.

Водеща организация: Българска стопанска камара

Партньор: Българска камара на химическата промишленост

Продължителност: 16 месеца

Обща стойност: 56 583.77 лева

БЪЛГАРСКА
СТОПАНСКА
КАМАРА

В ПОДКРЕПА НА БЪЛГАРСКИЯ БИЗНЕС ОТ 1980 Г.

БЪЛГАРСКА
КАМАРА НА
ХИМИЧЕСКАТА
ПРОМИШЛЕНОСТ

Оценка на ефективността на прилагането на законодателството за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и предложения за подобряване

Анализ на практиките в ЕС и прилагането на изискванията на Наредбата за намаляването на употребата на определени пластмасови продукти за еднократна употреба

Настоящият доклад е разработен в рамките на Проект „Оценка на ефективността и ефикасността на прилагането на законодателството за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и предложения за подобряване“ по Оперативна програма „Добро управление“ (дог. № BG05SFOP001-2.025-0204-C01 от 12.08.2022 г.) за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.

Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Българска стопанска камара – съюз на българския бизнес и Българска камара на химическата промишленост и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и/или Управляващия орган на Оперативна програма „Добро управление“.

Съдържание

1. Предговор.....	5
2. Въведение.....	6
2.1. Контекст.....	6
2.2. Основни аспекти на Директивата.....	7
2.3. Методология.....	10
3. Прилагане на Директивата за ППЕУ в страните-членки	10
3.1. Общ преглед на прилагането на Директивата за ППЕУ в страните-членки на ЕС	10
3.2. Пазарни ограничения (забрани) в цяла Европа	10
3.2. Пазарни ограничения (забрани) в цяла Европа	13
3.2.1. Допълнителни забрани за конкретни продукти и опаковки за еднократна употреба	13
3.2.2. Национални цели за намаляване на потреблението.....	15
3.2.3. Цели за повторна употреба и насърчаване на опции за повторна употреба и безплатни опаковки	16
3.2.4. Икономически инструменти	17
3.2.5. Пазарни ограничения в определени сектори или на определени места: ..	18
3.2.6. Национални планове и стратегии за намаляване на потреблението:	19
3.2.7. Доброволни споразумения	21
3.3. Етикетиране и мерки за повишаване на осведомеността	22
3.4. Разширена отговорност на производителя	24
3.5. По-задълбочен поглед върху EPR за тютюневите изделия.....	30
4. Ситуацията в България	31
4.1. Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда/3/.....	31

1. Предговор

През м. ноември 2019 г. Европейският парламент и Съвета на Европейския съюз приеха Директива относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда. Целите на тази директива са да се предотврати и да се намали въздействието на определени пластмасови продукти за еднократна употреба, продукти, изработени от оксо-разградима пластмаса, и риболовни съоръжения, съдържащи пластмаса, върху околната среда и здравето на човека, както и да се насърчи преходът към кръгова икономика, включително да се стимулират иновативните и устойчиви бизнес модели, продукти и материали, като по този начин се допринесе и за ефикасното функциониране на вътрешния пазар.

На 02.11.2021 г. беше обнародвана и влезе в сила Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда, с която се въвеждат изискванията на Директивата в българското законодателство.

Проект „Оценка на ефективността на прилагането на законодателството за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и предложения за подобряване“ има за цел създаване на партньорство между бизнеса и администрацията при прилагането на изискванията на европейското законодателство за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и утвърждаване на практика за оценка на ефективността на прилагането на Наредбата.

Подцели на проекта са:

- Създаване на практика за оценка на ефективността и ефикасността от прилагането на изискванията на европейското законодателство с участието на бизнеса, организациите на гражданското общество и администрацията;
- Взаимодействие на бизнеса, организациите на гражданското общество и администрацията за прилагане на принципите на кръговата икономика и ефективно управление на отпадъците.

Основните дейности по проекта включват:

- Проучване сред заинтересованите страни за прилагането на изискванията;
- Проучване на опита на страните от ЕС;
- Провеждане на семинари със засегнатия бизнес за изготвяне на предложения за промени в изискванията и тяхното прилагане;
- Провеждане на срещи с администрацията за дискусии по предложените промени;
- Конференция за оповестяване на предложенията и позицията на бизнеса и администрацията.

2. Въведение

2.1. Контекст

Пластмасите (пластични маси) са голяма група материали, чийто основен компонент са синтетични или полусинтетични органични полимери и които остават твърди при стайна температура. Полимерите в пластмасата се състоят от големи молекули, образуващи линейни, разклонени и мрежовидни вериги, в които са обединени от няколко хиляди до милиони повтарящи се мономерни молекули.

Важно свойство на пластмасите е, че техните свойства, като дуктиленост, твърдост, еластичност, якост на опън, топлинна и химическа устойчивост, варират в широки граници в зависимост от изходните материали, технологията на производство и включените в състава им добавки. Сравнително лесната им обработка дава възможност от тях да се произвеждат предмети с различна форма, както и тънки влакна или фолио. По тези причини пластмасите намират разнообразни приложения – като опаковъчен материал, текстил, топлоизолация, електроизолация, тръби, подови настилки, като компонент в бои, лепила и козметични продукти, в носещите конструкции на машини, в гумени изделия и много други.

Пластмасите се получават най-често чрез полимеризация или поликондензация на мономери или кополимери, а изходната суровина обикновено е нефт. Полусинтетичните полимери се получават чрез модифициране на естествени полимери, като целулозата, а биопластмасите – чрез ферментация на естествени въглехидрати.

Поради голямата функционалност и относително ниската цена на пластмасата този материал все повече се разпространява повсеместно в ежедневието. Макар пластмасата да играе полезна роля в икономиката и да намира място в основни приложения в много сектори, нарастващата ѝ употреба при приложения с кратък жизнен цикъл, които не са предназначени за повторна употреба или рентабилно рециклиране, означава, че свързаните с тях модели на производство и потребление стават все по-неефикасни и линейни.

На 16 януари 2018 г. Европейската комисия прие „Европейска стратегия за пластмасите в кръговата икономика“, с която се търси решение за постоянно нарастващото образуване на пластмасови отпадъци и изпускането им в околната среда, в частност в морската среда, за да се постигне кръгов жизнен цикъл при пластмасите. Европейската стратегия за пластмасите е стъпка към изграждането на кръгова икономика, при която проектирането и производството на пластмаси и пластмасови продукти изцяло отговарят на потребностите от повторна употреба, ремонт и рециклиране и се разработват и популяризират по-устойчиви материали. Значителното отрицателно въздействие на определени пластмасови продукти върху околната среда, здравето и икономиката налага създаването на специална правна уредба за ефективното намаляване на тези отрицателни последици./1/

Приемането на Стратегията за пластмасите е част от плана за действие по кръговата икономика и е стъпка в посока да се направи рециклирането изгодно за бизнеса. Формулирани са специфични правила и цели, които се прилагат за определени области,

включително пластмаси за еднократна употреба, пластмасови опаковки, микропластмаси и скоро биоразградими и компостируеми пластмаси на биологична основа.

2.2. Основни аспекти на Директивата

Директивата за пластмасовите продукти за еднократна употреба /ППЕУ/ и риболовните съоръжения има за цел да се предотврати и да се намали въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда, и да се насърчи преходът към кръгова икономика в целия Европейски съюз (ЕС) чрез комбинация от мерки, съобразени с продуктите, попадащи в обхвата на директивата, по-специално като се гарантира, че пластмасовите продукти за еднократна употреба (ППЕУ), за които са налични по-устойчиви алтернативи на достъпни цени, не могат да бъдат пускани на пазара./2/

Директивата се отнася до ППЕУ, които са направени изцяло или частично от пластмаса и по принцип са предназначени за употреба само веднъж или за кратък период от време, преди да бъдат изхвърлени.

Директивата въвежда:

1. Пазарни ограничения

Следните ППЕУ са забранени за пускане на пазара (до изчерпване на количествата):

- прибори за хранене (вилници, ножове, лъжици и пръчици за хранене);
- чинии;
- сламки и клечки за уши (с изключение на тези, използвани с активни имплантируеми или други медицински изделия);
- бъркалки за напитки;
- пръчици, които следва да бъдат прикрепени и да поддържат балони и техните механизми, с изключение на балони за промишлена или друга професионална употреба и приложения, които не се разпространяват между потребителите;
- съдове за храна, изработени от експандиран полистирен (напр. кутии със или без капак) за незабавна консумация без по-нататъшна подготовка, по принцип за консумация от съда или съдържаща храна готова за консумация без по-нататъшна подготовка;
- продукти, изработени от оксо-разградима пластмаса;
- съдове за напитки, изработени от експандиран полистирен, включително техните капачки и капаци; и
- чаши за напитки, изработени от експандиран полистирен, включително техните капачки и капаци.

Това влиза в сила от 3 юли 2021 г.

2. Намаление на потреблението:

- В съответствие с политиката на ЕС в областта на отпадъците от държавите — членки на ЕС се изисква:

----- www.eufunds.bg -----

Проект BG05SFOP001-2.025-0204 „Оценка на ефективността и ефикасността на прилагането на законодателството за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и предложения за подобряване“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- да предприемат мерки за намаляване на потреблението на определени ППЕУ, когато няма алтернатива (чаши за пиене, включително капаци и капачки, и съдове за приготвени храни за незабавна консумация); и
  - да наблюдават потреблението на тези продукти за еднократна употреба заедно с предприетите мерки, и да докладват за постигнатия напредък на Европейската комисия.
- Директивата изисква амбициозно и устойчиво количествено намаление в потреблението на тези продукти до 2026 г. (в сравнение с варианта до 2022 г.).
  - Във връзка с намаляването на потреблението Комисията прие акт за изпълнение, Решение за изпълнение (ЕС) 2022/162 по отношение на изчисляването, проверката и докладването на намаляването на потреблението на някои пластмасови продукти за еднократна употреба и предприетите от държавите членки мерки за постигане на това намаление.

3. Изисквания за разделно събиране и дизайн за пластмасовите бутилки за еднократна употреба

- Директивата определя ниво на разделно събиране на 90 % (тегловни) за рециклиране от пуснатите на пазара бутилки за еднократна употреба до 2029 г. (с междинна цел от 77 % до 2025 г.).
- Тези бутилки следва да съдържат най-малко 25 % рециклирани пластмаси в тяхното производство до 2025 г. („бутилки от PET“), и 30 % до 2030 г. (за всички бутилки).
- Тези, които имат капачки и капаци, произведени от пластмаса, могат да бъдат пуснати на пазара само ако капачките и капациите остават прикрепени към съдовете по време на предвидения етап на употреба на продуктите.
- С Решение за изпълнение (ЕС) 2021/1752 се определят правилата за данните за изчисляване, проверка и докладване относно разделното събиране на отпадъците от бутилките за напитки, които са ППЕУ.

4. Задължителна маркировка

- Някои пластмасови продукти за еднократна употреба, пуснати на пазара, трябва да носят видима, ясно четлива и незаличима маркировка, поставена на тяхната опаковка или на самия продукт. Тези продукти включват:
  - санитарни изделия;
  - мокри кърпички;
  - тютюневи изделия с филтри и филтри, продавани за употреба в комбинация с тютюневи изделия; и
  - чаши за напитки.
- Тези етикети следва да информират потребителите за:
  - подходящите варианти за обезвреждане на отпадъците от продукта или за това какъв тип отпадъци трябва да се избягват за продукта; и
  - наличието на пластмаси в продукта успоредно с отрицателното въздействие на отпадъците върху околната среда.

- Решение за изпълнение (ЕС) 2020/2151 съдържа правилата за спецификациите относно маркировката за тези изделия.

5. Разширена отговорност на производителя

- Директивата включва принципа „замърсителят плаща“. Производителите трябва да покрият разходите за:
  - събирането и почистването на отпадъците;
  - събирането на данни за мокрите кърпички, балоните и тютюневите изделия с филтри и филтрите, продавани за употреба в комбинация с тютюневи изделия; и
  - повишаване на осведомеността за следните ППЕУ:
    - съдове за храна и напитки,
    - съдове за напитки,
    - чаши,
    - пликове и обвивки,
    - тънки пластмасови торбички за пазаруване, и
    - тютюневи изделия с филтри и филтри, продавани за употреба в комбинация с тютюневи изделия.
- За мокри кърпички и балони тези задължения се прилагат с изключение на разходите за събиране.
- Също така от държавите членки се изисква:
  - да гарантират, че са в сила правилата относно разширената отговорност на производителя за риболовните съоръжения, съдържащи пластмаса; и
  - да наблюдават и да оценяват тези риболовни принадлежности с оглед на установяване на цели за събиране в целия ЕС.
- С Решение за изпълнение (ЕС) 2021/958 се определят правилата за формата за докладване на съответните данни и информация, както и на формата за доклада за проверка на качеството за пуснатите на пазара риболовни уреди и за събраните отпадъци от риболовни уреди в държавите членки.

6. Информационни системи и докладване

С Решение за изпълнение (ЕС) 2021/2267 се определя формата за докладване на данни и информация за събраните отпадъци след потребление на тютюневи изделия с филтри и на филтри, продавани за употреба в комбинация с тютюневи изделия.

7. Повишаване на осведомеността

Държавите членки трябва също така да предприемат мерки, за да:

- информират потребителите и да насърчават отговорното поведение на потребителите, за да намалят отпадъците от продуктите, посочени по-горе; и
- осведомяват потребителите за алтернативни продукти за многократна употреба и за въздействието на неправилното изхвърляне на отпадъци от ППЕУ в отходната система.
- Насоки на Комисията

През юни 2021 г. Комисията издаде насоки за ППЕУ, за да гарантира, че изискванията на директивата се прилагат правилно и еднакво в целия ЕС.

Насоките изясняват основните термини, използвани в директивата, и предоставят примери за ППЕУ, попадащи във или извън нейното приложно поле.

2.3 Методология

Информацията, представена в настоящия доклад, е резултат от:

Проучване и събиране на данни, ръководено от Българска стопанска камара и Българска камара на химическата промишленост;

Уебсайтове на националните публични органи и приети национални законодателни актове;

Публикации, свързани с прилагането на Директивата в страните-членки.

3. Прилагане на Директивата за ППЕУ в страните-членки

3.1. Общ преглед на прилагането на Директивата за ППЕУ в страните-членки на ЕС

През януари 2022 г. Европейската комисия официално съобщи, че е изпратила 16 официални уведомителни писма за липса на транспониране на Директивата за SUP до 16 държави членки - Белгия, Кипър, Хърватия, Чехия, Естония, Финландия, Ирландия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Полша, Португалия, Словакия, Словения и Испания¹.

Все пак Словакия и Испания са наваксали закъснението и най-накрая са приключили процеса на транспониране с приемане на съответните закони на национално ниво.

Чешката република е пропуснала крайния срок на ЕС. Законът е приет и влиза в сила през октомври 2022 г. В Полша законодателството също е много закъсняло и все още не е преминало през законодателния процес.

Във Финландия и Естония транспонирането е напреднало и законодателните пакети са приети в края на 2022 г. В Унгария, Румъния, Хърватия, България и Словакия директивата е транспонирана, но с минимални амбиции и пренебрегване на някои от ключовите мерки (намаляване на потреблението, разширена отговорност на производителя, повишаване на осведомеността).

3.2. Пазарни ограничения (забрани) в цяла Европа

Член 5 от Директивата ППЕУ въвежда забрани, считано от юли 2021 г., за оксоразградими пластмаси и следните продукти: клечки за уши, прибори за хранене (вилници,

¹ <https://rethinkplasticalliance.eu/wp-content/uploads/2022/09/SUP-Implementation-Assessment-Report.pdf>

ножове, лъжици и клечки), бъркалки за напитки, сламки, чинии, пръчици за балони, както и контейнери за храна, контейнери за напитки и чаши от експандиран полистирен (EPS). Директивата предвижда изключения от тези забрани за клечки за уши и сламки, използвани за медицински цели (т.е. когато се използват като медицински изделия).

Като цяло тези мерки са транспонирани в законодателството на различните държави-членки. Почти всички държави-членки стриктно копират и поставят списъка с елементи и текста на директивата на ЕС.

Някои държави-членки са се възползвали (или планират да се възползват, ако все още са в процес на транспониране на директивата) от задължението си да транспонират Директивата за ППЕУ, за да преразгледат начина, по който са отговорили на целите за намаляване на потреблението, определени в Директивата за пластмасовите торбички и въвеждане (на допълнителни или нови) пазарни ограничения за всички или за определени найлонови торбички за еднократна употреба. Такъв е случаят например с Белгия, България, Хърватия, Германия, Италия (която вече е въвела изключение за компостируемите торби), Малта, Унгария и Португалия, където пазарните ограничения също засягат определени торби и се обсъждат за Кипър.

Други държави-членки са въвели допълнителни забрани към тези, които се изискват от текста на ЕС, като Испания, която забрани микрозърната, умишлено добавени в (някои) продукти, или Франция и Гърция, които са забранили пластмасови артикули за еднократна употреба за напитки и храни. За повече подробности относно допълнителни забрани за ППЕУ - вижте мерките за намаляване на потреблението.

Неправилно транспониране

Две държави са внесли промени в списъка на продуктите, които трябва да бъдат забранени и са въвели изключения. Румъния въвежда изключения при определянето на пластмасовите пръчици за еднократна употреба и бъркалките за напитки, засегнати от забраните, с изключение на бъркалките за напитки, използвани за медицински цели или използвани от медицински специалисти за медицински цели, както и пластмасовите пръчици за еднократна употреба, използвани от доставчик на съдебномедицински услуги или за научни цели (диагностична, образователна или изследователска). Италия се откроява, тъй като е въвела изключения от член 5 от мерките на Директивата за ППЕУ за биоразградима и компостируема пластмаса, сертифицирана в съответствие с европейския стандарт UNI EN 13432, и за пластмаси за еднократна употреба с по-малко от 10% пластмаса. По този начин и въпреки насоките, предоставени от Европейската комисия и призивите на Европейската комисия и неправителствени организации за премахване на изключенията, Италия нарушава директивата на ЕС.

Една държава - Малта - първо въведе забрана за внос и производство, вместо да въведе пълни пазарни ограничения за всички ППЕУ артикули, засегнати от забраната, както се изисква от текста на ЕС. Тя направи това едва в края на 2021 г. с влизането в сила на забраната за предоставяне, разпространение и използване на пластмасови изделия за еднократна употреба, попадащи в обхвата на член 5 от Директивата за ППЕУ от февруари 2022 г.

Що се отнася до прилагането на тези мерки и както се разкри от разследване в ЕС, някои от забранените пластмасови артикули за еднократна употреба, съгласно Директивата за ППЕУ, все още са в обращение през 2022 г. във физически и онлайн магазини. Това е резултат от няколко проблема, свързани с компаниите, които прибегват до различни стратегии, за да заобиколят законодателството и да продължат да продават тези пластмаси.

Липса на правоприлагане и екологосъобразни практики:

Започнаха да се появяват серия от пластмасови продукти за еднократна употреба, които трябва да бъдат забранени или намалени, но с етикет за многократна употреба, въпреки че това са предмети, които е малко вероятно да се перат и използват повторно няколко пъти.

В допълнение, в някои страни редица пластмасови продукти на биологична основа и/или биоразградими пластмаси за еднократна употреба продължават да се предлагат незаконно в супермаркетите или ресторантите, въпреки че са ясно забранени от европейската директива и както е потвърдено от насоките (Насоки на Комисията за еднократна употреба пластмасови продукти в съответствие с директивата(ЕС) 2019/904 (2021/С 216/01), които бяха приети, за да осигурят повече яснота на определенията. В много случаи тези продукти се представят на потребителите като по-екологични алтернативи.

Освен това в някои държави някои частни компании се възползват от преходния период, предоставен за продажба на съществуващи запаси, което прави невъзможно да се провери дали условията, при които този преходен период е предоставен на ниво ЕС, са спазени. Много малко страни са включили в националното си законодателство срок за ползване на тези запаси, оставяйки много място за тълкуване на преходните периоди за продажба на запаси. Само ограничен брой страни имат спецификации в националните си закони.

Съобщава се, че значителен брой малки предприятия, независимо дали са установени или присъстват на пазари и събития, както и хотели, продължават да използват, предлагат и/или продават пластмаси за еднократна употреба, които са забранени от Директивата на ЕС. Те се възползват от непознаване на законодателството и тук е мястото да се подчертае, че публичните органи имат важна роля, за да гарантират, че всеки познава правилата и ги спазва.

Примери: незаконни ППЕУ прибори са открити в Гърция, България, Белгия и Румъния.

Въпреки че забраните се прилагат за всички пластмасови артикули за еднократна употреба, обхванати от член 5 от директивата, независимо дали са произведени на пазара на ЕС, внесени или предоставени в магазини или онлайн, много от тези забранени артикули се предлагат за продажба в онлайн сайтове, насочени към пазара на ЕС. Редица вносни продукти, особено за екзотични храни, също все още се продават в магазините на европейска земя.

3.2. Пазарни ограничения (забрани) в цяла Европа

Съгласно член 4 от Директивата за ППЕУ държавите-членки трябва „да предприемат необходимите мерки за постигане на амбициозно и устойчиво намаляване на потреблението на контейнери за храна и чаши за напитки (и техните капачки и капаци). Съгласно директивата „тези мерки трябва да постигнат измеримо количествено намаление на потреблението (...) до 2026 г. в сравнение с 2022 г.“

Такава обща мярка, при условие че се прилага с известна амбиция, може също да се окаже много мощна за намаляване на потреблението, тъй като на държавите-членки е разрешено от законодателството на ЕС в областта на околната среда да надхвърлят минималните изисквания, определени на ниво ЕС, за да се насочат към повече артикули, ако те са важен източник на замърсяване на национално ниво.

Държавите-членки са свободни да избират мерките, които да прилагат в своята страна, в съответствие със специфичния национален контекст, но Директивата уточнява, че те могат да приемат следните мерки (наред с други), за да постигнат това намаление:

- Допълнителни забрани на национално ниво върху незабранени ППЕУ предмети, като чаши и контейнери за храна за вкъщи.
- Национални цели за намаляване на потреблението.
- Мерки, гарантиращи, че алтернативите за многократна употреба на пластмасовите чаши и контейнери за храна за еднократна употреба са достъпни за крайния потребител на мястото на продажба.
- Икономически инструменти като данъци върху опаковките за еднократна употреба или инструменти, гарантиращи, че продуктите за еднократна употреба не се предоставят безплатно на мястото на продажба на крайния потребител.
- Маркетингови ограничения, за да се гарантира, че пластмасовите чаши и контейнери за храна за еднократна употреба са заменени с алтернативи, които са за многократна употреба или не съдържат пластмаса.

3.2.1. Допълнителни забрани за конкретни продукти и опаковки за еднократна употреба

Най-обещаващите мерки, предприети от държавите-членки досега, изглежда съчетават няколко от тях за по-ефективно въздействие. Ето преглед на основните предприети мерки и на съответното ниво на амбиция.

- Допълнителни забрани за конкретни продукти и опаковки за еднократна употреба:

Люксембург е приел 2 допълнителни забрани:

- допълнителна забрана за ППЕУ опаковки за пресни плодове и зеленчуци: от 1 януари 2023 г. пластмасовите опаковки за еднократна употреба ще бъдат забранени за определени плодове и зеленчуци (само под 1,5 kg).

----- www.eufunds.bg -----

Проект BG05SFOP001-2.025-0204 „Оценка на ефективността и ефикасността на прилагането на законодателството за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и предложения за подобряване“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- допълнителна забрана за използване на ППЕУ на публични събития от 1 януари 2023 г., насочена към подноси и други контейнери за храна, мини-опаковки, бутилки и други контейнери за напитки. Тази забрана ще бъде разширена до 1 януари 2025 г. за еднократни кутии и картонени опаковки за напитки.

Португалия и Франция също са приели забрана за ППЕУ опаковки за пресни плодове и зеленчуци, съответно от 1 юли 2023 г. и 1 януари 2022 г., с изключения и няколко крайни срока, продължаващи до 2026 г. за определени плодове и зеленчуци.

Франция също така е забранила бутилираната вода в публичните администрации и на събития от 2022 г., конфети, пакетчета чай и билков чай, с изключение на биоразградимите, пластмасовите опаковки за публикации в пресата и реклами.

Испания е приела допълнителна забрана за пластмасови опаковки за еднократна употреба за пресни плодове и зеленчуци под 1,5 кг, макар и с изключение за лесно повреждащи се продукти. Новоприетият Закон за отпадъците също оставя отворена вратата за допълнителни забрани в бъдеще, като неговият член 37 гласи, че ограниченията на пазара могат да бъдат наложени, „когато е доказано, че отпадъците, генерирани от такива продукти, имат много значително и отрицателно въздействие върху човешкото здраве или околната среда.“

- Струва си да се спомене също, че някои испански региони вече се стремят към по-висока амбиция: Балеарските острови забраняват други артикули за еднократна употреба като подноси за храна, бонбони и опаковки за храна за еднократно сервиране, както и други ППЕУ в Ногеса сектора от 1 Януари 2021 г.

Канарските острови са забранили използването на ППЕУ на публични събития и бутилирана вода в обществените услуги от 1 януари 2021 г., а Каталуния планира да забрани опаковането на храни с ППЕУ от 1 януари 2024 г.

Съществува и потенциал за местни забрани, както например местният закон за управление на отпадъците и почистването в столицата на Лисабон е наложил забрана, считано от 2020 г., за използването на ППЕУ чаши и контейнери за напитки извън ресторанти и кафенета. Трудно е да се оцени прилагането на такива закони, но те играят важна роля за повишаване на осведомеността, както на бизнеса, така и на потребителите.

Швеция е приела амбициозна допълнителна забрана за чаши, пластмасови капаци и контейнери за напитки, съдържащи над 15% пластмаса, считано от 2022 г.

Белгия също е въвела забрана за всички пластмасови чаши от 2022 г., макар и с изключение за хартиени чаши с пластмасова облицовка. Необходимо повишено внимание при прилагането на такава забрана, за да не се подкопае нейната ефективност и за да се избегне замяната на пластмасови чаши за еднократна употреба с чаши с хартиено покритие за еднократна употреба.

Националното законодателство на Кипър включва мерки, насочени към пластмасовите чаши и контейнери за храна, за да се постигне намаляване на потреблението до 2026 г., по-специално чрез гарантиране, че клиентите се таксуват за чаши за еднократна

употреба и контейнери за храна. Предвидени са също пазарни ограничения за контейнери и чаши за храна за еднократна употреба (които не са посочени в закона), както и мерки, които да гарантират достъп на потребителите до алтернативни продукти. Освен това правителството планира да постави конкретни национални цели до края на 2022 г.

3.2.2. Национални цели за намаляване на потреблението

Франция е първата държава-членка, която си е поставила национални цели за намаляване:

- цел за намаляване с 20% на пластмасовите опаковки, от които най-малко 50% се постигат чрез повторна употреба и постепенно премахване на пластмасовите опаковки за еднократна употреба.

- цел за 100% намаляване на ненужните пластмасови опаковки за еднократна употреба, определени като такива, които нямат съществена техническа функция, като например защита, здравеопазване и цялост на продукта, транспортиране или регулаторна информационна поддръжка, до 31 декември 2025 г.

- 50 % намаление на пластмасови бутилки, пуснати на пазара до 2030 г.

- цел за използване на поне 5% контейнери за повторно зареждане до 2023 г. и 10% до 2027 г.

Гърция си е поставила национална цел за намаление с 30% до 2024 г. и цел за намаление с 60% до 2026 г. за всички ППЕУ чаши за напитки и контейнери за храна, като е насочена главно към сектора за храна за вкъщи в своята стратегия за намаляване. Тъй като пандемията от COVID значително увеличи търсенето на храна за вкъщи през последните 2 години, това е ключова мярка, обмисляна и от други страни.

Португалия е приела много високи цели за намаляване с 80% до 2026 г. и 90% до 2030 г. (от броя единици, пуснати на пазара, в сравнение с данните от 2022 г.), но има много изключения (напр.: контейнери с храна или напитки: (i) предназначени за незабавна консумация, както на място, така и за внасяне; (ii) които обикновено се консумират от контейнера; и (iii) готови за консумация без допълнителна подготовка). Следователно изпълнението се очаква да бъде предизвикателство.

Словения си е поставила цел за намаляване с 20 % до 2026 г. (в сравнение с данните от 2022 г.). Словенския е включила, също така, конкретни мерки, насочени към пластмасовите чаши: производителите на пластмаса за еднократна употреба и производителите на храни и напитки трябва да намалят ППЕУ контейнерите за храна и чашите, организаторите на събития трябва постепенно да ги премахнат, а операторите на машини за продажба на напитки трябва да ги забранят на обществени места (с изключение на здравния сектор).

Испания: 50% намаление до 2026 г. и 70% до 2030 г. (в тегло, в сравнение с данните от 2022 г.). Това са амбициозни цели, но към днешна дата все още няма налична конкретна стратегия на национално ниво, която да описва мерките, които трябва да бъдат предприети, за да се гарантира постигането на тези цели.

Швеция: 50% намаление до 2026 г. (в сравнение с данните от 2022 г.).

Румъния: цел за достигане на 30% повторно използване на опаковки до 2025 г. (всички първични, вторични и третични опаковки в сравнение с данните от 2022 г.)

3.2.3. Цели за повторна употреба и насърчаване на опции за повторна употреба и безплатни опаковки

Друга ефективна стратегия за намаляване на потреблението е чрез увеличаване на опаковките за многократно употреба и пластмасовите изделия. Поради това много държави-членки са включили мерки за насърчаване на повторната употреба в националното си законодателство:

Цели за повторна употреба:

Австрия е определила задължителна квота за многократно пълнене за контейнери за напитки, която задължава дистрибуторите на напитки в сектора на търговията на дребно с храни да осигурят бутилки за многократно пълнене до 2024 г. - поне 60% за бира, смесени бирени напитки, 20% за минерална и трапезна вода и газирани напитки и минимум 10% за плодов сок, зеленчуков сок, нектар, безалкохолни напитки и мляко. Амбициозността на тази мярка обаче е значително намалена в сравнение с първоначалния проектозакон и е въведено изключение за напитки под 0,5 л.

В Испания са определени регионални цели:

- От 2018 г. регионален закон в Навара изисква от предприятията в сектора на хотелиерството, търговията на дребно и кетъринга (HORECA) да сервират 80% от бирата, 70% от безалкохолните напитки и 40% от водата в контейнери за многократно употреба, до 2028 г. До същия краен срок 15% от опаковките за напитки, продавани в магазините, трябва да са за многократно употреба.
- През 2019 г. Балеарските острови са поставили подобни изисквания: за сектора на Норека са определени цели за повторна употреба от 40% за бутилирана вода, от 80% за опаковки на бира, от 70% за безалкохолни напитки, а за други сектори обща цел от Определени са 15%.
- На Канарските острови, от 1 януари 2020 г., регионалната стратегия за пластмаси изисква контейнерите за доставка на търговски стоки да могат да се използват повторно или да са направени от рециклиран материал. Водните фонтани се насърчават и се въвежда забрана за бутилирана вода в публичните администрации. ППЕУ също са забранени на публични събития и са заменени с алтернативи за многократно употреба.

Задължение за предоставяне на опаковки за многократно употреба:

Португалия е наложила до януари 2024 г. ресторантите да предоставят опаковки за многократно употреба на своите клиенти (чрез депозит, който се връща след употреба) за храна и напитки за къщи или за доставка. Изискване, също така е, цената на опаковките за многократно употреба да не бъде по-висока или по-малко изгодна от тази за еднократна употреба. Освен това ресторантите трябва да предоставят прибори за

многократна употреба за консумация на храна или напитки на място в техните заведения.

Латвия е упълномощила предприятията да предлагат или продават на потребителите опаковки за многократна употреба за храни и напитки като алтернатива на еднократната употреба от 3 юли 2021 г.

Франция е приела акт за изпълнение (указ) за минимален дял на опаковки за многократна употреба на пазара, наложен на производителите, най-малко 10 000 единици опаковани продукти на пазара годишно и на всяко одобрено ПРО за опаковане. Целите варират в зависимост от годишния оборот, деклариран от производителите: за оборот под 20 милиона евро той възлиза на 5% през 2026 г. и 10% през 2027 г., за оборот между 20 и 50 милиона евро той е определен на 5% през 2027 г. 2025 г., 7% през 2026 г., 10% през 2027 г. И накрая, за оборот от над 50 милиона евро, това е 5% през 2023 г., 6% през 2024 г., 7% през 2025 г., 8% през 2026 г. и 10% през 2027 г. .

Люксембург е приела, че от януари 2025 г. контейнерите, подносите, чиниите и приборите за хранене, използвани в контекста на храната за вкъщи, трябва да могат да се използват повторно.

Германия е възложила на ресторантите и заведенията за вкъщи над 81 квадратни метра и 6 служители да използват чаши и контейнери за храна за многократна употреба от януари 2023 г.

Насърчаване на инициативи без опаковки:

Португалия е наложила от януари 2024 г. вендинг машините, предлагащи готови за консумация ястия или напитки и опаковани в момента на покупката от потребителя, да позволяват на потребителите да използват свои собствени контейнери.

Латвия е възложила на заведенията да информират потребителите за възможността да носят свои собствени чаши за напитки или контейнери за храна за вкъщи от 3 юли 2021 г. (датата на влизане в сила).

През последните 10 години във Франция, Италия и Германия са разработени множество местни инициативи за насърчаване на повторната употреба. По-долу са дадени примери за някои инициативи, които могат да бъдат разширени на национално ниво, с подкрепящо законодателство.

В Италия има много местни инициативи за освобождаване от опаковки, които могат да бъдат преразгледани на национално ниво (летища без пластмаса, инициативи в училищата за намаляване на опаковките за вкъщи и бутилирана вода, например, водни къщи и фонтани).

3.2.4. Икономически инструменти

Данъците (разбирани в широк смисъл) могат да играят важна роля за промяна на поведението, намаляване на производството и потреблението. Данък може да бъде наложен на различни части от веригата за производство, преработка, потребление и отпадъци от пластмаса, в зависимост от основната цел на данъка (намаляване на общото

производство, промяна на практиките на производителите, промяна на поведението на потребителите).

Друга стратегия е да се покаже цената на опаковката за еднократна употреба на крайния потребител, за да се повиши осведомеността за нейния отпечатък върху околната среда. Няколко държави-членки на ЕС са избрали да постигнат намаление на потреблението на контейнери за храни и напитки чрез забрана за предоставянето им безплатно и оповестяване на цената им на потребителите. Държавите-членки трябва да осигурят алтернативи за многократна употреба на достъпна цена.

Испания: съгласно новия Закон за отпадъците, от януари 2023 г. чашите за напитки и контейнерите за храна вече няма да се предоставят безплатно. Те ще бъдат таксувани на цена, която ще бъде видима за потребителите на техните касови бележки.

Естония: съгласно естонския проект на закон, чашите за напитки за еднократна употреба и контейнерите за храна не могат да се предоставят безплатно на потребителите на мястото на продажба. Цената на опаковката за еднократна употреба не трябва да бъде по-ниска от 0,50 евро и предприятията трябва да информират потребителите при какви условия се приемат контейнери за многократна употреба.

Португалия: данък от 30 цента върху всички пластмасови контейнери за храна за вкъщи е въведен от юли 2022 г., а от януари 2023 г. ще се прилага и за алуминия.

Ирландия: така нареченият „данък върху лате“ върху чашите за кафе за еднократна употреба е в процес на разработка в рамките на законопроекта за ирландската кръгова икономика. Налозите ще се прилагат върху опаковките на топли напитки, за да се демотивира използването на чаши за еднократна употреба; очаква се те да бъдат приети през втората половина на 2023 г.

Италия: национален „пластмасов данък“ върху опаковките се обсъжда от известно време, въпреки че в резултат на пандемията от Covid той е отложен за 2023 г. Такъв дебат показва как някои държави-членки са по-всеобхватни в своя подход за намаляване на употребата на пластмаси за еднократна употреба.

Полша: предложената такса за чаши за еднократна употреба беше извадена от предложението в резултат на консултациите с индустрията и дистрибуторите. Към днешна дата не е известно алтернативно предложение.

Латвия: Съгласно латвийския транспониран закон, който влиза в сила на 3 юли 2021 г., заведенията не трябва да предоставят на потребителите безплатно контейнери за еднократна употреба от датата на влизане в сила.

3.2.5. Пазарни ограничения в определени сектори или на определени места:

Кипър планира да наложи пазарни ограничения върху чашите за еднократна употреба и контейнерите за храна, като предприеме мерки, за да гарантира на потребителите достъп до алтернативни продукти.

Италия е приела през 2019 г. мярка за налагане на зони без пластмаса в супермаркетите, което е пряко свързано с насърчаването на алтернативи за повторна употреба и намаляването на опаковките за еднократна употреба.

Белгия: През 2019 г. белгийският регион Фландрия е приел регионален закон, забраняващ на местните власти да сервират напитки в чаши за еднократна употреба (независимо от материала), кутии и PET бутилки на работното място и на публични събития. Тази забрана важи по подобен начин за не-общински събития, като училищни партита, панаири и фестивали на местната общност, освен ако организаторите не могат да осигурят разделното събиране и рециклиране на най-малко 90% от тези артикули (95% до 2022 г.).

3.2.6. Национални планове и стратегии за намаляване на потреблението:

Въпреки че тези мерки не са изрично предвидени в Директива за ППЕУ, националните стратегии улесняват държавите-членки да комбинират мерки по последователен и ефективен начин за постигане на намаляване на потреблението, както се изисква от член 4 от Директивата. Ето няколко примера:

Франция е подхождала много амбициозно, като е въвела цял набор от мерки като част от националната стратегия за кръгова икономика за намаляване, повторна употреба, попълване и рециклиране на пластмасови опаковки за еднократна употреба с петгодишни цели (2021-2025 г.). Приети са специални мерки за хранителните услуги и събития, както и за използването на ППЕУ в обществените услуги и събития:

- • От 2021 г. се забранява използването на пластмасови бутилки за културни и спортни събития, следват забраните им в административни сгради и събития до 2022 г. и задълженията за осигуряване на чешми и безплатен достъп до питейна вода в ресторанти и барове до 2022 г.
- • От 2023 г. във Франция е наложена непряка забрана за опаковане на съдове за еднократна употреба за кетъринг на място, тъй като законът определя задължението за използване на съдове за многократна употреба за кетъринг на място в ресторанти и заведения за бързо хранене.
- • От 2025 г. ще бъде въведена забрана за пластмасови контейнери за готвене, претопляне и сервиране в училищно хранене и педиатрични, акушерски и родилни отделения.
- • В по-общ план френският закон също включва обща забрана на всички опаковки за еднократна употреба до 2040 г.
- Люксембург също има въведена всеобхватна стратегия за намаляване като част от националния план за нулеви отпадъци, която включва допълнителните забрани, споменати по-горе, както и следните мерки:
- • До 1 януари 2023 г. ресторантите трябва да сервират храна и напитки, консумирани на място, с многократна употреба на чаши, чинии, контейнери, прибори за хранене.

- До 1 януари 2025 г. контейнерите, подносите, чиниите и приборите за хранене, използвани в контекста на храна за вкъщи или доставка, трябва да могат да се използват повторно.
- До 1 януари 2025 г. контейнери за напитки, контейнери за храна и торбички не могат да се предоставят безплатно на мястото на продажба на стоки или продукти.

Естония е въвела амбициозен набор от мерки за насърчаване на повторната употреба:

- До 1 януари 2023 г. местните публични администрации да гарантират, че контейнерите за многократна употреба и приборите за хранене се използват на публични събития на тяхната административна територия. Тези изисквания важат за всички артикули за еднократна употреба, не само за пластмасовите.
- До края на 2023 г. ресторантите и кафенетата трябва да предложат на потребителите възможността да купуват храни и напитки в опаковки за многократна употреба;
- До края на 2025 г. ресторантите и кафенетата трябва напълно да преминат към опаковки за многократна употреба.

В Ирландия законопроектът за кръговата икономика се очаква през втората половина на 2023 г., който ще въведе такса за лате върху опаковките за топли напитки и ще постави цели за повторна употреба и намаляване на опаковките. Националният план за действие за отпадъците включва:

- въвеждането на лате Такса върху чашите за кафе за еднократна употреба за топли напитки до края на 2023 г., която трябва да обхване и чашите за студени напитки с течение на времето;
- създаване на национална DRS за пластмасови бутилки и алуминиеви кутии до края на 2022 г. (сега отложено за 2023 г.);
- въвеждане на забрани за сашета с подправки и захар, тоалетни принадлежности за малки хотели, пластмасови чаши за еднократна употреба (започвайки с опит, който ги забранява първо за консумация на място в избрани градове, висши учебни заведения и други транспортни/търговски центрове);
- мерки да се забрани вътрешната консумация с помощта на опаковки за еднократна употреба за ресторанти и кафенета и да се намали ненужната употреба на пластмасови чаши (като например в кафенета за сядане и мащабни събития).

По-малко амбиции или забавяния в прилагането на мерките се наблюдават в следните държави:

- Дания е избрала само доброволни споразумения и правителството се договори с HORESTA (хотелиерски и ресторантьорски сектор) за определяне на цел за 50% намаление (доброволно споразумение) на чаши и контейнери за храна за вкъщи. Съгласно своето законодателство за EPR, Дания също се ангажира да приеме цели за намаляване и повторна употреба през 2026 г., ако ЕС не успее да ги установи за цяла Европа.

- Финландия планира да постигне намаляване на потреблението само чрез доброволно споразумение, което предстои да бъде договорено. Въпреки това се разглеждат интересни инициативи, като например схема за връщане на депозити за пластмасови чаши, която се обсъжда за град Хелзинки. Към днешна дата Италия, Белгия, Хърватия, България, Чехия, Полша остават без национален план или цели за постигане на намаляване на потреблението.

3.2.7. Доброволни споразумения

В Белгия фламандският регион е съставил зелена сделка за периода 2022 - 2024 г., в която подписалите се дружества се ангажират да изпълняват пилотни проекти, които имат потенциал чрез увеличаване да намалят годишния обем от опаковки за еднократна употреба с най-малко 15 000 тона или 300 милиона единици.

Във Финландия, във финландската пътна карта за пластмасата, властите планират да постигнат целта си за намаляване на потреблението чрез два механизма: споразумение за зелена сделка между ключови предприятия и Министерството на околната среда и преразглеждане на националния план за управление на отпадъците, който е обвързващ за централното правителство. Зелената сделка включва замяна на опаковките за пластмасови части за еднократна употреба с опаковки за еднократна употреба, които могат да бъдат използвани повторно или без пластмасови части, и събиране на отделна такса от потребителите за тяхната употреба; използване на опаковки за еднократна употреба, съдържащи малко пластмаса; разработване на нови решения, оперативни модели и опаковъчни материали, които да заместят опаковките за пластмасови части за еднократна употреба и да предотвратят свързаното с тях замърсяване; обучение на корпоративния персонал и информиране на потребителите за въздействието върху околната среда от опаковките за пластмасови части за еднократна употреба и алтернативните решения за намаляване на тяхното потребление и въздействието върху околната среда от потреблението; определяне на амбициозни количествени цели за 2024–2026 г. за намаляване на общото количество пластмаса в порционните опаковки за еднократна употреба в сравнение с нивото от 2022 г., като се гарантира, че общото количество други материали в порционните опаковки, направени частично от пластмаса, няма да се увеличи. Тъй като финландското споразумение за зелена сделка все още не е прието, остава засега само декларативно. Според текущите дискусии окончателните количествени цели ще бъдат определени едва през 2023 г. и споразуменията ще бъдат в сила от 2024 г. до 2026 г.

Тъй като тези инициативи са от доброволен характер, тяхното възприемане и постигане остават несигурни и не е гарантирано, че ще бъдат устойчиви във времето.

3.3. Етикетиране и мерки за повишаване на осведомеността

Мерките за повишаване на осведомеността представляват ключово допълнение към намаляване на потреблението и забраните на пластмасови продукти за еднократна употреба, тъй като много хора и корпорации все още не знаят за наличието на пластмаса в някои от продуктите, които купуват и консумират, като цигари и филтри, покрити с пластмаса хартиени чаши, мокри кърпички и пластмасови опаковки. Вследствие на това определени пластмасови продукти за еднократна употреба, като чаши с пластмасово покритие, синтетични кърпички и менструални артикули, попадат в околната среда в резултат на неправилно изхвърляне в канализационната система. Поради това е изключително важно да се гарантира, че както гражданите, така и предприятията могат да правят информиран избор при покупка и да стимулират промяна в поведението при потреблението, използването и изхвърлянето на пластмасови продукти за еднократна употреба.

За постигането на тази цел директивата за ППЕУ предвижда пакет от мерки в рамките на член 7 и 10:

- „забележим, ясно четлив и незаличим“ етикет върху най-замърсяващите ППЕУ артикули, останали на пазара (член 7 от директивата, насочен към пластмасови чаши за еднократна употреба, мокри кърпички, тютюневи изделия и санитарни артикули);
- предоставяне на конкретна информация на крайния потребител върху етикета по отношение на наличието на пластмаса в продукта, методите за изхвърляне на отпадъци, които трябва да се избягват, и отрицателното въздействие върху околната среда;
- специфични мерки на национално ниво (член 10 от директивата) за повишаване на осведомеността относно наличието на алтернативи за многократна употреба и надеждни възможности за управление на отпадъците за изброените артикули и въздействието на неподходящото изхвърляне на отпадъци от изброените артикули, по-специално върху морето околната среда, както и на канализационната мрежа.

Най-общо казано, член 7 от директивата за етикетиране беше добре приет и досега правилно прилаган в държавите-членки на ЕС, с изключение на Италия (със забавяне на прилагането на етикетирането за други продукти освен тютюн), както и страни, които не са финализирали транспонирането като Чехия, Полша, Естония.

Някои туристически дестинации като Хърватия също се възползвали от възможността да включат в своя национален етикет повече преводи на посланието за пластмасово съдържание.

Член 10 отива много по-далеч, предоставяйки възможност на държавите-членки на ЕС да разработят специални национални стратегии за повишаване на осведомеността на обществото и бизнеса относно ППЕУ. И все пак към днешна дата тази възможност не е използвана в пълния си потенциал от държавите-членки на ЕС, като само няколко са стартирали национални кампании за осведомяване след транспонирането на

директивата. Съществуват обаче добри примери и някои държави-членки вече са предприели стъпки към насърчаване на алтернативи за многократна употреба на опаковките за еднократна употреба, като използват мерки за етикетиране и повишаване на осведомеността, за да допълнят ефективно своите национални мерки и цели за намаляване на потреблението. Такъв е случаят например в Португалия, Словения и Кипър (като последните 2 остават за прилагане).

Мнозинството от държавите-членки са избрали доста елементарно прилагане на изискванията на директивата, транспонирайки формулировката на текста на ЕС в националните си закони, но най-много ограничавайки действията си до предоставяне на финансиране или стимули за съществуващи компании, провеждани на местно и регионално ниво: Белгия, Дания (съществуват национални кампании против изхвърлянето на отпадъци от цигарени фасове), Испания, Хърватия, Гърция и Ирландия. Въпреки че тези местни кампании ще допринесат за промяната, счита се, че все още е необходима стратегия на национално ниво за координиране и разширяване на тези местни успехи.

Други страни като Германия, Швеция, Словакия, Латвия и Литва разчитат на производителите на пластмаса за повишаване на осведомеността като част от техните изисквания за разширена отговорност на производителя, докато в действителност кампаниите им са склонни да се съсредоточат върху изхвърлянето на отпадъци от потребителите и почистването и следователно не са насочени към фирми, нито насърчават повторната употреба или намаляването.

Някои държави са направили важни промени в първоначалния текст на директивата относно мерките за повишаване на осведомеността, като възлагат задължението за предприемане на такива мерки върху производителите на пластмаси вместо върху своите органи, както е случаят в Словакия, Унгария и Румъния. Подобна стратегия води до това, че дейностите за повишаване на осведомеността остават ограничени до кампании срещу изхвърлянето на отпадъци.

В подобна тенденция страни като Люксембург и Холандия са склонни да съсредоточат усилията си за повишаване на осведомеността върху повлияване на поведението на потребителите към по-малко изхвърляне на боклук, което представлява доста консервативен подход към повишаване на осведомеността относно ППЕУ.

Интересното е, че страни като Испания и Румъния са определили специфични групи - съответно младежи и студенти - като конкретни цели на своите кампании. Румъния е въвела задължение за своята училищна система да стартира кампании за повишаване на осведомеността на учениците относно предотвратяването на отпадъците като цяло и относно предотвратяването на отпадъци от пластмаси за еднократна употреба и намаляване на тяхното въздействие върху околната среда и здравето. Франция е въвела задължение същото задължение в своя закон за транспониране.

България е една от малкото държави, която е изготвила календар за кампанията си за повишаване на осведомеността, като по закон се е задължила национална кампания да се провежда на всеки три години.

Следните страни остават изостанали в осведомеността и трябва да разработят мерки и планове за постигане на целите на член 10 от директивата: Италия, Германия, Холандия, Белгия, Хърватия, Финландия, Полша, Унгария, Румъния, Словакия и Словения.

3.4. Разширена отговорност на производителя

Член 8 от директивата признава принципа „замърсителят плаща“ и изисква от държавите-членки да се уверят, че са създадени схеми за разширена отговорност на производителя (EPR), за да покрият редица разходи за следния списък с пластмаси за еднократна употреба (приложение Е към директивата): контейнери за храна и напитки, чаши, пакети и опаковки, леки чанти за носене, както и мокри кърпички, балони и тютюневи изделия с филтри и отделни филтри. Директивата ППЕУ прави разграничение между три категории продукти, като всяка от тях е свързана с различни разходи, които трябва да бъдат покрити от схемите EPR, или различни крайни срокове, до които схемите трябва да бъдат установени:

- Първата категория продукти се състои предимно от опаковъчни артикули ППЕУ: контейнери за храни и напитки, чаши, пакети и опаковки, леки чанти за носене,
- Втората категория продукти включва мокри кърпички и балони,
- Третата категория включва тютюневи изделия с филтри и отделни филтри.
- За първа и втора категория схемите за EPR трябва да бъдат създадени до края на 2024 г.
- За трета категория те трябва да бъдат изготвени по-рано, в началото на 2023 г.
- За първа и трета категория схемите трябва да покриват следните разходи: разходи за повишаване на осведомеността, разходи за събиране на отпадъци (включително разходи за инфраструктура, експлоатация, транспорт и обработка) и разходи за почистване (включително транспорт и обработка). За втората категория разходите, които трябва да бъдат покрити, се различават леко: производителите трябва да поемат същите разходи, с изключение на разходите за събиране на отпадъци за продукти, които се изхвърлят в обществени системи за събиране.
- За втората и третата категория продукти директивата уточнява, че разходите за събиране на данни и докладване трябва да бъдат покрити.

Успоредно с това държавите от ЕС са длъжни, също така, да гарантират, че са въведени схеми за EPR за риболовни съоръжения, съдържащи пластмаса, и да наблюдават и оценяват количествата отпадъци от риболовни съоръжения с оглед на определяне на цели за събиране в целия ЕС.

Схемите за разширена отговорност на производителя са политически инструмент, който на теория позволява да се прехвърли отговорността за пълния жизнен цикъл на даден продукт и неговите пълни нетни разходи – от производството до обработката на отпадъците – върху бизнеса, който произвежда и използва въпросния продукт, а не върху данъкоплатците. Схемите EPR са необходим инструмент, който обикновено допринася за осигуряване на по-голяма справедливост по отношение на това кой поема разходите за замърсяване. Всъщност те имат за цел да интернализират отрицателните

екологични разходи на продуктите. Те могат да бъдат замислени и приложени по начин - по-специално чрез модулирани такси - който следователно ще окаже влияние върху начина, по който е проектиран даден продукт, насърчавайки предотвратяването на отпадъци, повторната употреба и възможността за рециклиране. Когато се прилагат правилно, те наистина могат да помогнат на компаниите да преминат към кръгова икономика и по-устойчиви продукти.

Задължението за производителите да покриват определени разходи за серия пластмаси за еднократна употреба, въведено с Директивата за ППЕУ е голяма стъпка напред. Това направи принципа „замърсителят плаща“ конкретен. Преди да бъде приета директивата, всички разходи за почистване на затрупани с ППЕУ елементи се поемаха от общините и гражданското общество, което правеше принципа замърсителят плаща неефективен. Но това задължение все още е далеч от покриване на пълната цена на вредните въздействия върху икономиката, околната среда, климата и човешкото здраве, които пластмасите за еднократна употреба създават през целия си жизнен цикъл.

Някои държави членки, като Естония, Полша и Португалия, все още не са транспонирали мерките за РПЗ в националното си законодателство и все още са в процес на договаряне на мерки по тази тема. Някои други са ги транспонирали само частично. Например Словакия е транспонирала задълженията, но без да уточнява кои са разходите, които трябва да бъдат покрити от схемите за EPR. В Австрия EPR мерките за някои от продуктите, като контейнери за напитки и чаши, също липсват в законодателството, което в момента включва само EPR мерки за мокри кърпички, балони, тютюневи изделия и риболовни съоръжения.

В случаите, когато транспонирането е извършено правилно, повечето държави-членки не са започнали да създават тези нови схеми за EPR преди крайните срокове, определени в директивата. Крайният срок само посочва до коя дата е задължително въвеждането на дадена мярка, така че държавите-членки да са напълно свободни да прилагат мерките предварително.

Това е направила Кипър например, като е избрала 5 януари 2023 г. като краен срок за установяване на EPR схеми за всички продуктови категории.

Спешно е всички държави-членки в Европа да транспонират изискванията за EPR в своите национални закони и да започнат да определят схемите за EPR, като се има предвид, че крайните срокове 2023 и 2024 г. бързо приближават. Положително е, че някои държави членки също са се възползвали от задълженията си за транспониране, за да създадат схеми за EPR за други пластмасови изделия за еднократна употреба, които не бяха в обхвата на Директивата за пластмасите за еднократна употреба.

Във Франция, например, е решено да се определят нови схеми за EPR за играчки, стоки за спорт и развлечение, продукти за градинарство, строителни продукти и материали, автомобили, микробуси, дву- и триколесни моторни превозни средства и моторни четириколки и за минерални или синтетични масла от 1 януари 2022 г., както и за гуми от 1 януари 2023 г. и накрая за дъвки от 1 януари 2024 г.

В Белгия Фландрия е избрала да отиде още по-далеч и е решила да разшири отговорността на производителя към всички продукти със съответен дял в

----- www.eufunds.bg -----

Проект BG05SFOP001-2.025-0204 „Оценка на ефективността и ефикасността на прилагането на законодателството за управление на отпадъци от определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) и предложения за подобряване“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

себестойността на схемата. Други държави, като Швеция, Дания и Литва, са въвели схеми за разширена отговорност на производителите с модулирани такси.

Някои държави членки са решили да създадат пластмасови фондове за покриване на някои от разходите, посочени в текста на ЕС.

По същия начин Румъния споменава в своя закон за транспониране, че разходите, които трябва да бъдат покрити, се определят от частните организации.

В **Германия**², например, публичните власти обсъждат създаването на фонд за пластмасите, който да се управлява от Федералната агенция по околна среда, за да възстановява на общините и пътните администрации разходите им за събиране и почистване. Производителите ще трябва да се регистрират във фонда по електронен път. Таксата ще се изчислява чрез отчитане на вида и масата на пластмасовите продукти за еднократна употреба, пуснати на пазара от производителите, и ставката на таксата (все още предстои да бъде определена със законова наредба). За съжаление, тъй като фондът вече е предвиден, засега приходите му няма да се използват за насърчаване на повторната употреба, а вместо това ще бъдат насочени за възстановяване на разходи за почистване на обществени пространства и за мерки за повишаване на осведомеността относно пластмасовите продукти за еднократна употреба. Няколко държави членки като България, Финландия и Италия също са се възползвали от свободата, оставена в директивата за държавите членки, която им позволява да прилагат определени мерки за РПЗ чрез доброволни споразумения между индустрията и властите.

Германия е една от първите страни, които въведоха система за разширена отговорност на производителите на опаковани стоки. В резултат на това за един период съществуват успоредно две системи (Duales System Deutschland – Gesellschaft für Abfallvermeidung und Sekundärrohstoffgewinnung gmbh) – Общество за предотвратяване на отпадъците и производство на вторични суровини (DSD) и беше създадена като единна организация с нестопанска цел за разширената отговорност на производителя (PRO). DSD 'yellow bin/sack' е система за събиране на отпадъци от домакински опаковки за пластмасови, метални и композитни опаковъчни материали. В резултат на промени в законодателството през следващите години, сега има няколко конкуриращи се PRO с печалба, които съвместно финансират събирането, обработката и изхвърлянето на опаковки. Въпреки това системата за събиране на опаковки все още обикновено се нарича DSD. Германия също има дългогодишна и високоефективна система за връщане на депозити (DRS) за пластмасови, стъклени и метални контейнери за напитки.

Преглед на отчетените данни

Германският закон за опаковките (VerpackG) въвежда целите на ЕС за рециклиране на опаковки в националното законодателство.

Целите, определени в този закон, надхвърлят тези в PPWD.

² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a9c49259-af70-11e8-99ee-01aa75ed71a1/language-en>

Umweltbundesamt (UBA) е органът, който докладва данните за годишните нива на рециклиране на Евростат. През 2019 г. докладът на UBA включва подробен анализ на степента на рециклиране въз основа на историческия метод на измерване в сравнение с новия метод на измерване.

В бъдещи доклади UBA планира допълнително да прецизира стандартните проценти на загуби, за да отразява вариациите не само по пътя на връщане, но и по фракция на сортиране (напр. по полимер). Те имат за цел да публикуват данни за рециклиране на тази основа през 2022 г.

[Докладвани от Германия нива на рециклиране 2018 и 2019](#)

Материал	Докладвани на ЕК 2018 Докладвани на ЕК 2019	
	Хартия и картон	86.8%
Пластмаси	47.1%	43.3%
Черни метали / Алуминий (метали общо)	91.7%	70.9%
Стъкло	83%	78%

Белгия³

Преглед на управлението на отпадъците

Подобно на Германия, Белгия има дългогодишна система за разделно събиране на опаковки. Белгийската система за рециклиране се състои от две PRO, една за битови отпадъци (Fost Plus) и една за търговски и промишлени отпадъци (Valipac). Системата за събиране на отпадъци от битови опаковки за пластмасови, метални и композитни опаковъчни материали се нарича система „синя торба“, която е стандартна в цялата страна и между 2019 г. и 2021 г. беше разширена от твърдите пластмаси само за включването на пластмасови филми.

Fost Plus и Valipac са двата основни организации за опаковки, акредитирани и одитирани от Междурегионалната комисия за опаковки (IVCIE), която е публичната институция, отговорна за белгийското законодателство относно отпадъците от опаковки и транзита на отпадъци. В предишни години нивата на рециклиране за Белгия бяха изчислени въз основа на количествата рециклирани отпадъци от опаковки спрямо тонажите, пуснати на пазара от членовете на тези две PRO, а не общото количество генерирани отпадъци от опаковки. Следователно IVCIE коригира данните за опаковките, събрани от Fost Plus

³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a9c49259-af70-11e8-99ee-01aa75ed71a1/language-en>

и Valipac, за да изготви статистическите данни, докладвани на Евростат. Това е описано по-долу.

Преглед на отчетените данни

Статистиката за рециклиране се публикува ежегодно от Fost Plus, Valipac и IVCIE, макар и с по-ниско ниво на детайлност в сравнение с немския доклад. Ние цитираме къде са взети числата от тези публикувани статистики, а допълнителна информация беше събрана чрез разговори с Fost Plus, Valipac и IVCIE.

Статистиката, докладвана от Fost Plus и Valipac, е донякъде подвеждаща и рециклираните тонажи често достигат над 100% от това, което се предлага на пазара. Това е така, защото докладите изчисляват рециклирането като процент от тонажа, пуснат на пазара само от техните членове; те не правят корекции за по-ниско отчитане поради безплатни ездачи, производители de-minimis, онлайн продажби и паралелен внос (или частен внос) на този етап. Тези корекции се правят само когато данните се комбинират от IVCIE.

При последната итерация на този одит (направен за данните от 2020 г. и по този начин включен в отчета за дейността за 2021 г.) беше установено, че IVCIE е подценявал вноса на някои материали/паралелен внос, предимно от Франция и Холандия. IVCIE също установи дисбаланси, особено в бутилките за вино, идващи от Франция, и пластмасовите бутилки, внесени поради високите данъци върху тези продукти в Белгия.

Правят се и корекции на тонажите, пуснати на пазара, за да се отчетат композитните материали. Стандартното разделяне на хартия/пластмаса се прилага за картонени опаковки за напитки без съдържание на алуминий, така че правилото за 5% се прилага тук, както е разрешено съгласно новия метод на измерване.

Както бе споменато по-горе, Белгия разшири своята система „синя торба“ за събиране на пластмасови опаковки между 2019 г. и 2021 г., за да включи повече материали. Моделирайки това разширяване, ние прогнозирахме цифрите за 2020 г. за РоМ, нива на събиране и нива на загуби, в резултат на което Белгия теоретично трябва да бъде по-малко от процентен пункт по-малко от 55% процент на рециклиране на пластмасови опаковки до 2030 г. след пълното пускане на синята торба система. Въпреки това, прилагайки същата чувствителност около цифрите на РоМ и нивата на загуби като базовата линия, това показва, че тези планирани подобрения може да не постигнат целта за рециклиране на пластмасови опаковки през 2030 г.

Швеция⁴

Преглед на управлението на отпадъците

Според официалните данни на Швеция през 2020 г. в Швеция са генерирани ~248кТ отпадъци от пластмасови опаковки, от които ~28кТ са PET бутилки, носещи депозити.

⁴ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a9c49259-af70-11e8-99ee-01aa75ed71a1/language-en>

От останалите около 60% от отпадъците от пластмасови опаковки се оценяват като генерирани от домакинствата, а останалата част се генерира от бизнеса.

Съгласно шведския екологичен кодекс всяка община е отговорна за събирането, изхвърлянето и докладването на битовите отпадъци на своята територия. Отпадъците от пластмасови опаковки се събират в Швеция по различни начини:

- съществува система за връщане на депозит за PET бутилки
- домакинствата могат да предават своите пластмасови отпадъци (включително опаковки) в мрежа от обществени станции за рециклиране, управлявани от Förpackningsinsamlingen (FTI) („система за донасяне“) – приблизително 70% от събраните битови пластмасови отпадъци от опаковки се събират по този начин
- все по-голям брой домакинства също имат достъп до събиране край тротоара, където пластмасовите опаковки се събират отделно от другите отпадъци в кошчета с няколко отделения или торби с цветен код – което представлява ~30% от събраните битови отпадъци от пластмасови опаковки
- предприятията носят отговорност за осигуряването на подходящи схеми за събиране на опаковките, които пускат на пазара. Събирането и сортирането на търговски пластмасови опаковки в момента е нерегулирано и се управлява на свободния пазар.

От 1 януари 2023 г. е необходимо разрешение от Шведската агенция за опазване на околната среда за схема за събиране, за да може да събира отпадъци от опаковки от домакинствата. След това производителите трябва да бъдат свързани към схема за събиране с разрешение. Не се изисква разрешение за събиране на отпадъци от опаковки, които възникват във връзка с професионални дейности.

Опаковките в Швеция са обхванати от системи за разширена отговорност на производителите (както за битови, така и за небитови потоци), като данните се събират на ниво основни опаковъчни материали (т.е. хартия/картон, стъкло, пластмаса, алуминий, стомана и дърво), но не и за индивидуални приложения (с изключение на тези, обхванати от депозитни системи). В случай на пластмасови опаковки, данните се разграничават между PET бутилки с депозит и други пластмасови опаковки. Производителите са отговорни за събирането и рециклирането на опаковъчните материали, които пускат на пазара, като повечето избират да го направят чрез системи за колективна отговорност на производителите (особено в случай на битови пластмасови отпадъци от опаковки). По отношение на отпадъците от търговски опаковки обаче това задължение често се изпълнява индивидуално, като предприятията носят отговорност да гарантират, че техните опаковки се събират и управляват правилно. Това означава, че данните за търговските/промишлените отпадъци от опаковки в момента са донякъде фрагментирани и им липсва прозрачност.

Независимо дали индивидуално или чрез колективни схеми, производителите са отговорни за докладването на данни за количествата опаковки, пуснати на пазара, количествата събрани отпадъци и тяхното третиране, на Шведската агенция за опазване на околната среда чрез електронно проучване. Схемите EPR събират тези данни от своите производители (за количествата опаковки, пуснати на пазара) и от техните

договорени компании за събиране и третиране. След това тези данни се събират от SMED (Svenska Miljö Emissions Data) от името на министерството за целите на статистическото отчитане на национално и европейско ниво.

Шведската агенция за опазване на околната среда признава, че числата за пуснатите на пазара пластмасови опаковки, вероятно ще бъдат подценени, а нивата на рециклиране следователно надценени, поради необхват в системата, както от шведските производители, така и от вносителите и от онлайн продавачи и частни вносители (вносят опаковки на шведския пазар, но не са регулирани от правилата на РОП). Освен това се признава, че производителите, които са регистрирани в схемата за РОП, може също да декларират неправилно количеството пластмасови опаковки, които пускат на шведския пазар (напр., ако теглото на опаковката се променя в голям набор от продукти с бързи темпове, или ако бизнес операциите са сложни с потоци от материали, опаковки и готови продукти в множество държави-членки и се изнасят извън ЕС). Тъй като няма минимален праг за производителите да се регистрират в схемата за РОП, голям брой предприятия, които не са запознати с разпоредбите не декларират пуснатото на пазара. От 2023 г. определението за производител ще бъде изменено, за да включва „всеки, който професионално продава опакован продукт или опаковка на краен потребител в Швеция от друга държава“.

Подобрения в способността за рециклиране и събиране

Рециклируемост

Повишаването на възможността за рециклиране на опаковките е застъпено в проекта на регламент за опаковките и отпадъците от опаковки (РООО). Амбициите са до 2030 г. 90% от пластмасовите опаковки ще могат да се рециклират в мащаб. Рециклиране в мащаб означава, че правилата, гарантиращи, че пластмасовите опаковки могат да се рециклират в края на живота си, са въведени, широко прилагани, наложени и постигат резултат до 2030 г. Този подход отразява факта, че част от нерещикуемите опаковки ще се запази (например в основни приложения като фармацевтични продукти). Този подход също така включва предположения относно видовете пластмасови опаковки, които ще станат рециклируеми, ако технологиите за химическо рециклиране бъдат успешно внедрени, особено за пиролиза на смесени полиолефинови гъвкави материали, въпреки че добивите на рециклат от тези технологии вероятно ще бъдат по-ниски от тези, свързани с механичното рециклиране.

3.5. По-задълбочен поглед върху EPR за тютюневите изделия

Схемите EPR трябва да бъдат създадени или под формата на индивидуална схема за отговорност на производителя, при която производителят организира своя собствена система, или - както е в повечето случаи - на колективна система, при която няколко производители от един и същи сектор решават да си сътрудничат и изпълняват своята разширена отговорност на производителя колективно чрез специфична организация, известна като Организация за отговорност на производителя (PRO). PROs обикновено се създават като трета страна, за да координират и управляват събирането, сортирането и

управлението на артикулите, след като са се превърнали в отпадъци/отпадъци. PRO са отговорни за създаването, разработването и поддържането на EPR схемата.

Това е форматът, който е избран във Франция от тютюневите компании, за да отговорят на техните EPR задължения, определени във френския закон за транспониране. Те са създали ALCOME, PRO, отговорен за създаването, разработването и поддържането на EPR схемата от името на техните тютюневи компании. С тази система тютюневите компании на френския пазар плащат таксите си на ALCOME, която в замяна плаща на операторите за управление на отпадъците за събиране и третиране на филтри, намиращи се в обществени кофи за боклук и системи за събиране или разхвърляни на обществени места. Като ръководен от индустрията PRO, той се контролира от публични органи, за да се гарантира, че изпълнява своите роли и отговорности. Това означава, че членовете на борда - включително тютюневите компании и френските публични органи - си взаимодействат, за да управляват организацията, което води до важен сговор на два свята, които законът се е опитал да раздели, за да избегне корупцията и да гарантира общественото здраве. Организационната структура на ALCOME беше открито поставена под съмнение от здравни организации, които я виждат като още една възможност за тютюневите организации да комуникират с имидж на почтеност и законно участие във вземането на решения. В действителност системата EPR ги поставя в силна позиция да защитават безполезна или дори контрапродуктивни мерки, като разпространението на джобни пепелници срещу много по-ефективни мерки като развитието на пространства без дим. През август Държавният съвет на Франция отмени спецификациите на ALCOME след действия, предприети от Федерацията на производителите на пури, заявявайки, че задълженията за консултации не са били спазени.

Докато установяването на EPR система за тютюневи изделия с филтри и отделни филтри без съмнение е добър инструмент и важна първа стъпка към намаляване на замърсяването с пластмасови цигарени филтри, остава ключово да се гарантира, че избраната система за управление е подходяща и съвместима с международните ангажименти, като напр. Рамковата конвенция на Световната здравна организация за контрол на тютюна.

Също така е много интересно да се отбележи, че някои държави, като Нидерландия, може да надхвърлят мерките, които се отнасят до тютюневите изделия с филтри и отделни филтри - а именно в мерките за повишаване на осведомеността, изискванията за маркиране и водещото създаване на EPR система от януари 2023 г.

4. Ситуацията в България

4.1. Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда/3/

Наредбата за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда беше приета с ПМС № 354 от 26.10.2021 г., и обн. ДВ. бр.91 от 2 Ноември 2021 г., изм., бр. 100 от 16.12.2022 г., като с нея се транспонира в българското

законодателство Директивата (ЕС) 2019/904 на ЕС относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда. Чрез тази Наредба бяха дадени насоки за използването на пластмасите за еднократна употреба от бизнеса и потребителите в България.

Наредбата включва:

- Мерки за постигане на устойчиво намаляване на употребата на определени пластмасови продукти за еднократна употреба (ППЕУ) – забрана за пускане на пазара на 10 вида пластмасови продукти за еднократна употреба:
  - прибори за хранене (вилници, ножове, лъжици и пръчици за хранене);
  - чинии;
  - сламки и клечки за уши (с изключение на тези, използвани с активни имплантируеми или други медицински изделия);
  - бъркалки за напитки;
  - пръчици, които следва да бъдат прикрепени и да поддържат балони и техните механизми, с изключение на балони за промишлена или друга професионална употреба и приложения, които не се разпространяват между потребителите;
  - съдове за храна, изработени от експандиран полистирен (напр. кутии със или без капак) за незабавна консумация без по-нататъшна подготовка, по принцип за консумация от съда или съдържаща храна готова за консумация без по-нататъшна подготовка;
  - продукти, изработени от оксо-разградима пластмаса;
  - съдове за напитки, изработени от експандиран полистирен, включително техните капачки и капаци;
  - чаши за напитки, изработени от експандиран полистирен, включително техните капачки и капаци;
  - тънки пластмасови торбички с дебелина под 25 микрона.

- Изисквания към определени ППЕУ – намаляване на потреблението на определени пластмасови продукти за еднократна употреба, за които все още няма алтернатива, прилага се от 1 януари 2023 г.:
  - чаши за пиене, включително капаци и капачки, и съдове за приготвени храни за незабавна консумация;
  - бизнес операторите поставят на видно място информационна табела, предназначена за крайния потребител, съдържаща информация за единична цена на ППЕУ; вредното въздействие върху околната среда от замърсяване в следствие на нерегламентираното им изхвърляне и/или изхвърляне на неразрешени за това места след крайната им употреба;
  - осигуряват алтернативни варианти, заместващи ППЕУ.
  - Пластмасови съдове за напитки с вместимост до три литра, които имат капачки или капаци, произведени от пластмаса, могат да бъдат пускани на пазара, само ако капачките и капациите остават прикрепени към

съдовете по време на употреба на продукта, прилага се от 3 юли 2024 Г..

Бизнес операторите, които използват ППЕУ за пълнене с храни, включително напитки, и готови ястия, на мястото на продажбата, предлагат на крайния потребител задължително срещу заплащане на сума ППЕУ както следва:

	За 2023 лв./бр.	За 2024 лв./бр.	За 2025 лв./бр.	За 2026 лв./бр.	За 2027 лв./бр.
Чаши за напитки и техните капаци и капачки	0,05	0,10	0,15	0,20	0,25
Съдове за храна, т.е. съдове като кутии, със или без капак, използвани за съхранение на храна, която: а) е предназначена за незабавна консумация, както на място, така и за изнасяне от обекта; б) по принцип се консумира от съда; и в) е готова за консумация без по-нататъшна подготовка, като например готвене, варене или загреване, включително съдове, използвани за „бързи храни“ или други ястия, готови за незабавна консумация, с изключение на съдове за напитки, чинии, пликосе и обвивки, съдържащи храни.	0,20	0,25	0,30	0,35	0,40

- Изисквания за маркировка към определени ППЕУ:
Производителите на ППЕУ, задължително маркират всеки продукт с видима, ясно четлива и незаличима маркировка, която информира потребителите за:
  - подходящите варианти за управление на отпадъците от продукта или начините за обезвреждане на отпадъците;
  - наличието на пластмаса в продукта и произтичащото от това отрицателно въздействие върху околната среда от замърсяване или друг неправилен начин за обезвреждане на отпадъците от продукта.
 Маркировката се нанася върху самия продукт или върху неговата опаковка. Прилага се от 1 януари 2025 г.
- Мерки за носене на разширена отговорност от производители на ППЕУ и риболовни съоръжения, съдържащи пластмаса, както и задълженията им за разделно събиране и рециклиране на ППЕУ:
  - мерки за информиране на потребителите и за насърчаване на отговорното им поведение, в т.ч. кампании, с цел намаляване на отпадъците от ППЕУ.

Прилага се от 1 януари 2025 г.

Отговорност за почистване на замърсяване с отпадъци от ППЕУ и риболовни съоръжения, съдържащи пластмаса:

- събиране на отпадъците от продуктите, които са изхвърлени в обществени системи за събиране, както и за последващото транспортиране и третиране на тези отпадъци;
- почистване на замърсяването с отпадъци, които произтичат от употребата на продуктите, както и за последващото транспортиране и третиране на тези отпадъци.

Производителите на ППЕУ в т.ч. бутилки за напитки с вместимост до три литра, включително техните капачки и капаци, създават системи за разделно събиране на отпадъците от тези продукти и осигуряват разделното събиране за рециклиране на отпадъците от тези продукти, както следва:

	До 31.12.2022	До 31.12.2023	До 31.12.2024	До 31.12.2025	До 31.12.2026	До 31.12.2027	До 31.12.2028	До 31.12.2029 и всяка следваща година
%*	30	40	50	77	80	83	86	90

* разделно събирани тегловни процента от пластмасовите продукти за еднократна употреба, пуснати на пазара през текущата година;

Прилага се от 1 януари 2022 г.

- Мерки за повишаване на осведомеността на потребителите на определени ППЕУ и риболовни съоръжения, съдържащи пластмаса.

Производителите на ППЕУ и риболовни съоръжения, с цел намаляване на отпадъците от тези продукти, прилагат мерки за информиране на потребителите относно:

- наличността на алтернативи за многократно използване, системи за повторно използване и варианти за управление на отпадъците за ППЕУ и за риболовните съоръжения, съдържащи пластмаса, както и за най-добрите практики за добро управление на отпадъците;
- въздействието на замърсяването и на други неправилни начини за обезвреждане на отпадъците от ППЕУ и на риболовните съоръжения, съдържащи пластмаса, върху околната среда и по-специално върху морската среда;
- въздействието на неправилните начини за обезвреждане на ППЕУ и на риболовните съоръжения върху канализационната мрежа.

- Изисквания и механизми за отчитане.
- На всеки 5 години министърът на околната среда и водите възлага извършването на национално представително проучване за определяне на количествата, състава и дела на отпадъците от продуктите по Приложение № 1, част Д, като Първото проучване се извършва през 2022 г.

Определения

По смисъла на наредбата:

- **„Бизнес оператори“** са лицата по смисъла на чл. 9 от Закона за храните, които произвеждат, преработват и /или дистрибутират храна
- **„Биоразградима пластмаса“** означава пластмаса, която може да претърпи физическо и биологично разлагане, така че като краен резултат да се разложи до въглероден диоксид (CO₂), биомаса и вода, и която, в съответствие с европейските стандарти за опаковките, подлежи на рециклиране чрез компостиране и анаеробно разграждане;
- **„Мономер“** означава вещество, което може да образува ковалентни връзки с поредица подобни или различни молекули при условията на съответната полимеризационна реакция, използвана за конкретния процес;
- **„Мономерна единица“** означава реагиралата форма на мономерно вещество в полимер;
- **„Оксо-разградима пластмаса“** са пластмасови материали, съдържащи добавки, които при окисляване водят до разпадане на пластмасовия материал на микрофрагменти или до химично разграждане;
- **„Опаковка“** означават всички продукти, направени от материал от всякакво естество, използвани, за да се поставят в тях, съхраняват, пренасят, доставят и представят стоки, от сурови материали до обработени стоки, от производителя до ползвателя или потребителя. Артикули, които „не се връщат“ и се използват за същите цели, също се считат за опаковки.

„Опаковката“ включва само:

- а) търговска опаковка или първична опаковка, т.е. опаковка, замислена като единица стока за продажба на крайния потребител на мястото на покупката
- б) груповая опаковка или вторична опаковка, т.е. опаковка, замислена за група от определен брой единици стока на мястото на продажбата, независимо дали ще се продава по този начин на крайния ползвател или потребител, или служи само за попълване на рафтовете на мястото на продажба; тя се отстранява от продукта, без да се отразява на качествата му;
- в) транспортна опаковка или третична опаковка, т.е. опаковка, замислена за улесняване на пренасянето и транспорта на брой артикули или групови опаковки, за да се предотврати физическото манипулиране с тях или повредите при транспортирането.

Транспортните опаковки не включват контейнери за шосеен, железопътен превоз, превоз по море и въздух.

- **„Отпадък от риболовно съоръжение“** е всяко риболовно съоръжение, от което притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи, включително всички отделни компоненти, вещества или материали, които са били част от такова риболовно съоръжение или са били прикрепени към него в момента на изхвърлянето му, включително когато то е било изоставено или изгубено;
- **„Отпадък“** е всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи;

- „Пластмаса“ е материал, състоящ се от полимер, към който може да са добавени адитиви или други вещества и който може да функционира като основен структурен компонент на крайни продукти, с изключение на естествените полимери, които не са били химически модифицирани;
- **„Пластмасов продукт за еднократна употреба“** е продукт, който е направен изцяло или отчасти от пластмаса и не е замислен, проектиран или пуснат на пазара, за да направи в рамките на своя експлоатационен живот многократни цикли или обороти, като се връща на производител за повторно пълнене или повторна употреба за същата цел, за която е бил замислен;
- **„Полимер“** е вещество, съставено от молекули, характеризиращи се с последователност на една или повече видове мономерни единици. Такива молекули могат да имат вариращо молекулно тегло, при което различията в молекулното тегло се дължат предимно на различията в броя на мономерните единици. Един полимер съдържа следното:
  - просто тегловно мнозинство от молекули, които съдържат поне три мономерни единици, ковалентно свързани с поне една друга мономерна единица или друг реагент;
  - по-малко от просто тегловно мнозинство от молекули със същото молекулно тегло.
- **„Предоставяне на пазара“** е всяка доставка на продукт за дистрибуция, потребление или използване на пазара на държава членка в процеса на търговска дейност, срещу заплащане или безплатно;
- **„Пристанищни приемни съоръжения“** са съоръженията по смисъла на § 2, т. 39 от допълнителните разпоредби на Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България;
- „Производител“ означава:
  - всяко физическо или юридическо лице, установено в държава членка, което професионално произвежда, пълни, продава или внася, независимо от използваните техники за продажба, включително чрез договори от разстояние по смисъла на чл. 45 от Закона за защита на потребителите, и пуска на пазара на същата държава членка ППЕУ, пълнени ППЕУ или риболовни съоръжения, съдържащи пластмаса, различно от лицата, осъществяващи риболовна дейност по смисъла на чл. 4, т. 28 от Регламент (ЕС) № 1380/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 година относно общата политика в областта на рибарството, за изменение на регламенти (ЕО) № 1954/2003 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за отмяна на регламенти (ЕО) № 2371/2002 и (ЕО) № 639/2004 на Съвета и Решение 2004/585/ЕО на Съвета (ОВ, L 354 от 28.12.2013 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 1380/2013“, или
  - всяко физическо или юридическо лице, установено в една държава членка или в трета държава, което професионално продава в друга държава членка пряко на частни домакинства или на ползватели, различни от частни домакинства, чрез договори от разстояние по смисъла на чл. 45 от Закона за защита на потребителите ППЕУ, пълнени ППЕУ или риболовни

съоръжения, съдържащи пластмаса, различно от лицата, осъществяващи риболовна дейност по смисъла на чл. 4, т. 28 от Регламент (ЕС) №1380/2013;

- **„Пускане на пазара“** е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност, в т.ч. и чрез средства за комуникация от разстояние в съответствие с чл. 49, ал. 1 от Закона за защита на потребителите, за договорите, сключвани от разстояние.
- **„Разделно събиране“** е събирането, при което поток от отпадъци се разделя по вид и естество на отпадъците с оглед улесняване на специфична обработка;
- **„Риболовни съоръжения“** е всяко изделие или част от оборудване, което се използва в риболова или аквакултурата за насочване към, улавяне или развъждане на морски биологични ресурси или което плава по морската повърхност и се разполага с цел привличането и улавянето на морски биологични ресурси или с цел развъждането им;
- **„Схема за разширена отговорност на производителя“** означава набор от мерки, предприети, с цел да гарантират, че производителите на продукти носят финансова отговорност или финансова и оперативна отговорност за управлението на отпадъците като етап от жизнения цикъл на продукта след превръщането му в отпадък.
- **„Събиране“** е натрупването на отпадъци, включително предварителното им сортиране и предварителното съхраняване с цел превозването им до съоръжение за третиране на отпадъци;
- **„Третиране“** означава дейностите по оползотворяване или обезвреждане, включително подготовката преди оползотворяването или обезвреждането;
- **„Тютюневи изделия“** са изделия по смисъла на § 1, т. 4 от допълнителните разпоредби на Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия;
- **„Хармонизиран стандарт“** е хармонизиран стандарт по смисъла на чл. 2, т. 1, б., в от Регламент (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно европейската стандартизация, за изменение на директиви 89/686/ЕИО и 93/15/ЕИО на Съвета и на директиви 94/9/ЕО, 94/25/ЕО, 95/16/ЕО, 97/23/ЕО, 98/34/ЕО, 2004/22/ЕО, 2007/23/ЕО, 2009/23/ЕО и 2009/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Решение 87/95/ЕИО на Съвета и на Решение № 1673/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ, L 316 от 14.11.2012 г.).